

Šachuľko Maťový a jeho sny

Martin Hunčár
ŠACHUĽKO MATOVÝ A JEHO SNY

Vydal: Zaex – Náboženská literatúra, 2023

Na vydaní spolupracovali:

Ilustrácie: Michal Vartík

Básničky: Lenka Šimková

Jazyková korektúra: Zora Vítová

Grafický layout: Diana Matláková

Akákoľvek reprodukcia tohto diela je dovolená
len s písomným súhlasom autora.

huncar.martin@gmail.com
<https://sachovaakademia.sk/>

ISBN 978-80-8192-154-4

OBSAH

- Štvorčeková zebra 6
- Na severnom póle s medvedom 18
- Tárajúci papagáj 30
- Splašený kôň na divokom západe 43
- Múdry poštový holub 54
- Ach, ten krátko! 66
- Nebojme sa tigra! 78
- Šibal lišiak 92
- Kamarát slon (ne)odpúšťa 104
- Nepodceňujte orangutana 116
- Zápas storočia s delfínom 131
- V Kráľovstve bielych figúrok 145

Ktože je Šachul'ko Matov'ý a jeho Šéfko?

Fakt ich ešte nepoznáte? Tak to ale musíme rýchlo napraviť. Šachul'ko Matov'ý a Šéfko sú dvaja najlepšie kamoši. Spája ich nielen verné priateľstvo, ale aj spoločná túžba naučiť deti hrať šach. Šachul'ko je, samozrejme, prítomný na všetkých tréningoch, zabáva deti svojimi komentármi a pomáha im s nápovedami, keď nevedia uhádnuť ťažké otázky. Skoro som zabudol to najdôležitejšie –

na začiatku každého tréningu rád rozpráva svoje zážitky. U detí si tým získal veľkú obľubu, preto sa rozhodol jeho spoločník – Šéfko, tréner Bratislavskej šachovej akadémie Martin Hunčár, že mu dá priestor, aby vám ich, deti, vyrozprával oveľa podrobnejšie.

Šachul'ko sa svojej šance s vďakou chytil a v nasledujúcich kapitolách vám povie, kde strávil za posledný rok svoje každome-sačné dovolenky. Ten sa ale má! Všetci musia chodiť do práce alebo do školy, ale niekto si len tak chodí na dobrodružné výlety. Alebo sú to len nejaké šachul'koviny?

Štvorčeková zebra

„Dobrý šach vám všetkým prajem,“ pozdravil sa deťom Šachulko Matový svojím nezameniteľným hlasom.

„Už som ti to hovoril milión tristopäťdesiattisíc šesťsto dvadsaťsedemkrát, že sa hovorí Dobrý mat,“ chcel ho opraviť Šéfko, ale ako vždy, splietol sa. „Chcel som povedať Dobrý deň.“

Šachulko sa zachichotal. Vždy ho veľmi pobavilo, keď sa Šéfko preriekol. S úsmevom od ucha k uchu celý rozradostený začal rozprávať: „Za siedmimi púšťami a siedmimi pahorkami, tam, kde zlatistá tráva narastie niekedy až do výšky domu, áno, práve tam sa prechádzal hrdina všetkých detí na svojej januárovej dovolenke.“

„To je ale milé! Dovoľenku som už naozaj potreboval,“ potešil sa Šéfko.

Šachulko sa na neho nechápavo pozrel. Ako mu len mohlo napadnúť, že myslí jeho? „Nie, ty tam nie si,“ vysvetlil na pol úst.

„Počkaj, ty si ma nechal doma?“ ozval sa nespokojne Šéfko. „To si si ako dovolil?“

Šachulko ho však už nepočúval, jemne privrel oči, ukázal mimovoľne sám na seba, aby nikoho nenechal na pochybách, kto je tým hrdinom, a pokračoval v príbehu, ako keby rozprával o niekom inom: „Najlepší šachista na svete sa znenazdajky ocitol v nehostinnej savane. Bolo mu až príliš teplo, veď v Afrike žiadne zimy nie sú, len sucho alebo dažde. A tu, ako sa zdalo, už dlhšie nepršalo. Vyprahnutá zem, po ktorej kráčal, bola zafarbená do červena, všade rástla vysoká suchá tráva. Takto si veru dovolenku nepredstavoval. Žiadne more, ani len kúpalisko... na stánky so zmrzlinou zabudnite.

Na zemi sa to hmýrilo mravcami a všelijakými hrabošmi. Hore nad ním sa vznášal sup. Len dúfal, že nečaká, kým tu umrie od smädu...

Náhle zadunela zem, ale zemetrasenie to nebolo. Obzrel sa a zbadal, ako sa priamo k nemu ozlomkrky ženie stádo zebier. Snád' ich len nenaháňa lev? Jeho predtucha sa, žiaľ, naplnila. Naozaj ich prenasledovalo niekoľko hladných levov. Ešteže sa nad Šachul'kom jedna milá zebra zľutovala a naložila ho na svoj chrbát.

Odrazu sa cítil ako jazdec, držal sa okolo krku a v panike jej skríkol do ucha: „Rýchlejšie, rýchlejšie, už je za nami!“ Nevedel, či je to pravda alebo nie, pretože mal od hrôzy radšej zatvorené oči, ale pomohlo to. Niektoré zebry aj predbehli. Navyše bol všade naokolo rozvírený prach od cválajúcich kopýt splašených zvierat, takže chrániť si zrak bolo nevyhnutné. Zebra ešte dlho cválala, až napokon zastala. Šachul'ko trépol a čakal, že skončí v levovej tľame, ale nestalo sa. Jeho záchrankyni sa podarilo pred šelmou utiecť. Nie nadarmo sa o zebre hovorí, že je dobrým vytrvalcom. Kým ešte vydychovala a pila z nejakej špinavej mláky, z ktorej by sa Šachul'ko nikdy nenapil, poďakoval zebre a jemne ju hladil po šiji.

„Konečná, vystupovať,“ oznámila zebra sucho. „Akým ovocím mi zaplatíš? Alebo máš snád' nejakú čerstvú trávu?“

Šachul'ko nemal ani jedno, ani druhé, ale napadlo mu, že sa zahrá na učiteľa.

„Som ti vďačný, zachránila si mi život. Nemám síce to, čo žiadaš, ale mám niečo oveľa lepšie.“

„Čo už môže byť lepšie ako čerstvá tráva? Žeby mravčia nátierka?“

„Nie je to nič na jedenie. Naučím ťa najlepšiu hru na svete.“

„Kto dobehne zapadajúce slnko?“

„Nie, naučím ťa...“

„Uteč pred dažďovými kvapkami?“

„Neskáč mi stále do reči! Vysvetlím ti to.“ Šachul'ko sa pozorne zahľad na zebra a od úžasu stratil na chvíľu reč. Doteraz si to nevšimol, ved' riešil záchranu svojho života pred levom. „To sa mi azda len zdá!“ krútil nechápavo hlavou. „Však ty si štvorčekovaná! U nás v ZOO sú zebry s čierno-bielymi pásikmi.“

„Neviem, čo je ZOO, ale u nás sú zebry s čierno-bielymi štvorčkami.“

„To je ale náhoda!“ zvýskol od radosti Šachul'ko. „Ved' vy zebry ste priam stvorené na šach. Vy máte šachovnicu na chrbte!“

„Čo je to šachovnica?“

„Pozri sa na seba! Ty si samá šachovnica,“ nezdržal sa Šachul'ko a pustil sa do smiechu, zatiaľ čo zebra na neho nechápavo civela.

„Zbláznil si sa? Čo za trávu si pojedel?“

„Nezbláznil. Šach hrajú dvaja hráči proti sebe na šachovnici. Alebo ak chceš, aj na tvojom chrbte. Dôležité je, že to musia byť políčka, na ktoré sa dajú položiť figúrky.“

„My tu v savane máme políčok dost'. Len sú neúrodné. Ľudia by tu nemohli žiť, zato my zebry sa tu máme výborne. Rastie tu chutná zelená trávička. Teda aspoň vtedy, keď zaprší.“

„Ale ja myslím iné políčka, také malé.“

„Tu v savane sú len veľké polia. Akurát je tu tak trochu nuda, iba samé pichliače, treba dávať pozor na termity. Ale keď naprší,“ chcela zebra ďalej vysvetlovať, ale to sa už Šachul'ko trochu rozhneval.

„Bud' ma to necháš dokončiť, alebo idem preč a tú hru ti nikdy nevysvetlím.“

„Dobre, tak sa teda maj! Stretneme sa na políčku!“ zasmiala sa zebra a odcválala. Šachul'ko razom posmutnel. Nebol ku nej príliš prísny? Začal si robiť starosti, ako sa odtiaľto vlastne dostane. Koho si tu stopne? Ťavu?

„A ako je to teda s tým políčkom?“ ozvala sa mu za chrbtom zebra, ktorá sa k nemu zakradla potichu odzadu. Predsa len ju premožla zvedavosť.

Šachul'ko sa najskôr zľakol, ale potom sa úprimne zaradoval, že sa jeho nová priateľka vrátila. Rýchlo začal vysvetľovať, kým mu zase niekam neodbehne: „Šachovnica je jeden veľký štvorec, ktorý sa skladá z ôsmich radov a ôsmich stĺpcov. Spolu je na nej 64 malých štvorcov, polovica čiernych a polovica bielych.“

Zebra tam na neho hľadela ako teľa na nové vráta. Toto bolo pre ňu príliš zložité.

„Pod' sem, určite to pochopíš,“ prihovoril sa jej vlúdnejšie a poprosil ju, aby mu pomohla vyskočiť znova na jej chrbát. Začal jej kresliť prstom po šiji, najskôr rady a potom aj stĺpce. Takéto učenie bolo trochu štekľivé, čo bolo veľmi príjemné a zároveň to konečne pochopila.

„A potom tu máme diagonály,“ vysvetľoval ďalej Šachul'ko. Prešiel jej po chrbte a hneď pochopila, ktoré šikmé čiary myslel.

„Si veľmi šikovná,“ pochválil ju Šachul'ko. „Ako sa voláš?“

„Aleksandra.“

„A abecedu poznáš?“

„Na základnej škole sme sa učili len 5 písmeniek: Z, E, B, R, A. Najradšej mám písmeno A ako Aleksandra. Na strednej sa učíme ešte L a V. Písmeno E už vieme.“

Šachul'ko sa ihneď dovtípil, na čo myslí. „To je dobrý začiatok, ale abeceda má tých písmen viac. Každý šachista potrebuje poznať malé písmená a, b, c, d, e, f, g a h, pretože tieto písmená označujú stĺpce. A potom čísla 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8.“

„9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16 nepotrebujeme?“ skočila mu do reči zebra.

„Počítanie ti problém nerobí?“

„Nie, v matematike som bola vždy dobrá a náš učiteľ nás učil rátať do desaťtisíc, lebo toľko nás je v stáde.“

„Tak to je potom vynikajúce, lebo čísla v šachu zase označujú rady. Ak to budeš vedieť, budeš môcť označiť každé políčko.“

Nasledujúce popoludnie naučil Šachuľko zebra všetky potrebné písmenká, pričom si pomáhal názvami a menami zvierat: A ako Aleksandra, B ako strom baobab, C ako citrón a takto pokračoval až po H. Zebre bolo akurát smutno, že šachovnica nie je oveľa väčšia, pretože by rada mala na nej aj políčko s označením Z ako zebra. To písmeno je však až na konci abecedy, na to by jej nestačil ani oveľa väčší chrbát.

V Afrike je po celý deň naozaj horúco. Šachuľko bol z toho taký vyčerpaný, že si musel zdriemnuť. Nechcel prerušiť svoje vysvetľovanie, ale únava ho nakoniec celkom premohla. Posledné, čo si pamätal, bolo to, ako mu zebra z vďačnosti priniesla trs trávy a napchala mu ho do úst. Pre neho to však žiadna pochúťka nebola. Mala veľkú radosť, že ho slušne pohostila, a on jej to nechcel kaziť. Nemohol predsa od nej chcieť, aby mu doniesla jeho obľúbenú pešiakovú kašičku.

„A čo sa stalo potom?“ nedočkavo sa spýtal Šéfko. „Aj ste si spolu zahráli?“

„Nie, nezahráli,“ odvetil Šachuľko. „Hneď ako tam zaspal, sa nanešťastie zobudil. Ale to už viac nebol v savane, ale doma. Nedočkavo sa vybral do ZOO navštíviť zebry. Ale tam to mali nejaké popletené, boli celkom obyčajné – pásikavé. A vôbec neboli zhovorčivé.“

„Deti by ti určite povedali, kto to mal popletené,“ dodal Šéfko so šibalským úsmevom. „Možno však uspel a dodnes tam v savane hrajú šach. Ktovie, ako asi pomenovali zebry figúrky?“

PREZLIEKLA SI ZEBRA PRUHOVANÉ ŠATY,
MIESTO NICH SI DALA KABÁTIK KOCKATÝ.
V ČIERNO-BIELYCH POLIACH SAVANOU SA NOSÍ,
ZRAZU NA JEJ CHRBTI ZAHRÁ SI ŠACH KTOSI!
ŠACHUĽKO JE ŠIBAL, VYUŽÍVA KABÁT,
ZNOVA TÚŽI VYHRAŤ - ŠÉFKOVI DAŤ ŠACH-MAT.
A TAK ZEBRU UČÍ PRAVIDLÁ TAM V PÚŠTI,
ZEBRA ŤAŽKO NA CHRBTI ŠACHOVNICU LÚŠTI.
ODTERAZ AJ ONA VŠETKÝCH ŠACH VŽDY UČÍ!
KEĎ S ŇOU VŠAK LEV PREHRÁ, OD HNEVU VŽDY HUČÍ.

Aleksandra Goryachkina

2. najlepšia ruská hráčka svetového ženského rebríčka súťažiaca v roku 2023 pod vlajkou šachovej federácie FIDE. V roku 2020 prehrala súboj o majsterku sveta až v tajbrejku proti Číňanke Ju Wenjun.

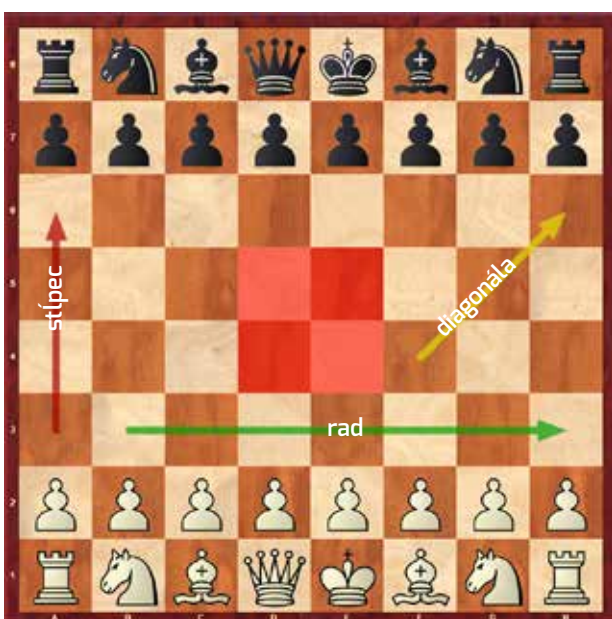

Zrnká múdrosti

ZÁKLAD KRÁĽOVskej HRY

Šach si môžeme predstaviť ako súboj dvoch armád. Jeden hráč velí bielym a druhý čiernym kameňom (šachové figúrky sa zvyknú označovať aj ako kamene). Šach sa hrá na šachovnici s ôsmimi stĺpcami a ôsmimi radmi. Šachovnica sa skladá zo 64 štvorcov, ktoré nazývame aj polia. Každý z hráčov má 16 figúr, ktoré na začiatku stoja v základnom postavení. Polia idúce šikmo sa volajú diagonály (na obrázku žltou). Polia idúce zhora nadol sa volajú stĺpce (na obrázku červenou) vyznačený stĺpec „a“ a polia idúce zľava doprava sú rady (na obrázku zelenou) je vyznačený 3. rad. Štyri polia v strede šachovnice označujeme ako centrum (na obrázku vyfarbené červenou).

	a	b	c	d	e	f	g	h	
8	a8	b8	c8	d8	e8	f8	g8	h8	8
7	a7	b7	c7	d7	e7	f7	g7	h7	7
6	a6	b6	c6	d6	e6	f6	g6	h6	6
5	a5	b5	c5	d5	e5	f5	g5	h5	5
4	a4	b4	c4	d4	e4	f4	g4	h4	4
3	a3	b3	c3	d3	e3	f3	g3	h3	3
2	a2	b2	c2	d2	e2	f2	g2	h2	2
1	a1	b1	c1	d1	e1	f1	g1	h1	1
	a	b	c	d	e	f	g	h	

Označenie polí (súradníc) na šachovnici

Šachovnica sa delí na dve časti: na dámske krídlo (vyznačené červenou) a kráľovské krídlo (vyznačené zelenou). Pri stavaní figúrok na šachovnici majú stáť biele veže na poliach a1 a h1. Dobrou pomôckou je aj znalosť, že dáma „drží svoju farbu“, teda bielu dámu staviame na biele pole a čiernu dámu na čierne.

Dámske krídlo ■ Kráľovské krídlo

Zahrajme sa

Rozlož si šachovnicu a pokús sa za jednu minútu pomenovať čo najviac polí na šachovnici. Nech ti niekto postupne ukazuje ľubovoľné polia a po správnej odpovedi nech prejde na ďalšie. Ak ti to pôjde lepšie, zakry si písmená a čísla, ktoré označujú jednotlivé súradnice a vyskúšaj si tú istú hru týmto spôsobom.